

สรุปบทเรียนจากการพัฒนาความรู้

หลักสูตร กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับ ผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ (PDPA for Government Officer)

โดย ธาณิ เวชชี

PDPA (Personal Data Protection Act) คือ กฎหมายว่าด้วยการให้สิทธิกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล สร้างมาตรฐานการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลให้ปลอดภัย และนำไปใช้ให้ถูกต้องประสงค์ตามคำยินยอมที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอนุญาต โดยกฎหมาย PDPA Thailand (พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล) ประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๒ และปัจจุบันได้ถูกเลื่อนให้มีผลบังคับใช้ในวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๕

ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data) คือ ข้อมูลที่สามารถใช้เพื่อระบุตัวตนของเจ้าของข้อมูลที่เป็นบุคคลหนึ่งได้ ไม่ว่าจะทางตรงและทางอ้อม ตัวอย่างดังนี้

๑. ส่วนบุคคลทั่วไป

- ชื่อ-นามสกุล
- เบอร์โทรศัพท์ อีเมลที่อยู่
- เลขบัตรประจำตัวประชาชน เลขที่ใบขับขี่
- ข้อมูลทางการศึกษา การเงิน
- วันเดือนปีเกิด สัญชาติ
- ข้อมูลบนอื่น ๆ บนอินเทอร์เน็ตที่สามารถระบุตัวตนได้ เช่น Username, Password, IP address

๒. ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว

- เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ความเชื่อในลัทธิ ศาสนา
- ความคิดเห็นทางการเมือง
- พฤติกรรมทางเพศ
- ประวัติอาชญากรรม
- ข้อมูลด้านสุขภาพ เช่น โรคประจำตัว ประวัติการฉีดวัคซีน ใบรับรองแพทย์
- ข้อมูลสภาพแรงงาน
- ข้อมูลชีวภาพ เช่น ลายนิ้วมือ แบบจำลองใบหน้า

➤ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล

๑. **เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject)** คือ คนที่ข้อมูลส่วนบุคคลชุดนั้น ๆ จะขึ้นมาที่ตัวตนของบุคคลนั้นได้ ภายใต้ PDPA เจ้าของข้อมูลเป็นผู้ได้รับการปกป้องคุ้มครองและมีสิทธิต่าง ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของตน

๒. **ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller)** คือ คน บริษัท หรือองค์กรต่าง ๆ ที่เป็นคนตัดสินใจว่าจะมีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอะไร เพื่ออะไร อย่างไร ภายใต้ PDPA ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติตาม PDPA ให้ครบถ้วน

๓. **ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Data Processor)** คือ คน บริษัท หรือองค์กรต่าง ๆ ที่ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล โดยจะทำภายใต้คำสั่ง หรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) เท่านั้น ไม่ได้เป็นคนตัดสินใจทำการประมวลผลข้อมูลด้วยตัวเอง

➤ PDPA ให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject) ได้รับสิทธิดังนี้

- สิทธิได้รับการแจ้งให้ทราบ
- สิทธิขอเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล
- สิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล
- สิทธิขอให้ลบหรือทำลาย
- สิทธิในการเพิกถอนความยินยอม
- สิทธิขอให้ระงับการใช้ข้อมูล
- สิทธิในการขอให้แก้ไขข้อมูลส่วนบุคคล
- สิทธิในการขอให้โอนข้อมูลส่วนบุคคล

การใช้ เปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคล บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล หากมีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลไว้ หรือมีการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ หรือนำไปเปิดเผยไม่ว่าจะวัตถุประสงค์ใดก็ตามจำเป็นต้องได้รับ คำยินยอม (Consent) จากเจ้าของข้อมูลด้วย เว้นแต่จะเป็นไปตามข้อยกเว้นที่ พ.ร.บ.กำหนดไว้ โดยมีข้อยกเว้นดังต่อไปนี้

๑. ข้อยกเว้นสำหรับข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (Personal Data)

- จัดทำเอกสารประวัติศาสตร์ หรือจดหมายเหตุเพื่อประโยชน์สาธารณะ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยหรือการจัดทำสถิติ

- เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล
- เพื่อปฏิบัติตามสัญญาเกี่ยวกับเจ้าของข้อมูล เช่น การซื้อขายของออนไลน์
- เพื่อประโยชน์สาธารณะ และการปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจอธิปไตย
- เพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือของบุคคลอื่น
- เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ส่งข้อมูลพนักงานให้กรมสรรพากรเรื่องภาษี เป็นต้น

๒. ข้อยกเว้นสำหรับข้อมูลส่วนบุคคลที่อ่อนไหว (Sensitive Personal Data)

- ป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล
- การดำเนินกิจกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายที่มีการคุ้มครองที่เหมาะสมของ มูลนิธิ สมาคม องค์กรไม่แสวงหากำไร
- ข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะด้วยความยินยอมโดยชัดแจ้งของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- เพื่อการก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย การปฏิบัติตามหรือการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือการยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย
- เพื่อให้การปฏิบัติตามกฎหมายบรรลุนิติประสงค์ เกี่ยวกับ เวชศาสตร์ป้องกันหรืออาชีวเวชศาสตร์ เช่นการเก็บข้อมูลสุขภาพของพนักงานซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อน (Sensitive Personal Data) องค์กรมักใช้ข้อนี้ในการอ้างสิทธิที่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลนี้ไว้

➤ กรณีข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้เก็บรวบรวมไว้ ก่อนหน้าที่ PDPA จะบังคับใช้ใน วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๕ ตามมาตรา ๙๕ ใน พ.ร.บ. ได้ระบุไว้ว่า

ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเก็บรวบรวมและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นต่อไปได้ตามวัตถุประสงค์เดิม ทั้งนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องกำหนดวิธีการยกเลิกความยินยอม และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ประสงค์ให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวม และใช้ข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวสามารถแจ้งยกเลิกความยินยอมได้โดยง่าย

➤ บทลงโทษเมื่อไม่ปฏิบัติตาม PDPA

๑. โทษทางแพ่ง กำหนดให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่เกิดขึ้นจริงให้กับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการละเมิด และอาจจะต้องจ่ายบวกเพิ่มอีกเป็นค่าค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มเติมสูงสุดได้อีก ๒ เท่าของค่าเสียหายจริง

๒. โทษทางอาญา โทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน ๑ ปี หรือ ปรับไม่เกิน ๑ ล้านบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ โดยโทษสูงสุดดังกล่าวจะเกิดจากการไม่ปฏิบัติตาม PDPA ในส่วนการใช้ข้อมูล หรือเปิดเผยข้อมูล หรือส่งโอนข้อมูลไปยังต่างประเทศ ประเภทข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อน (Sensitive Personal Data) ส่วนกรณีหากผู้กระทำความผิดคือ บริษัท (นิติบุคคล) ในส่วนตรงนี้ก็อาจจะตกมาที่ ผู้บริหาร กรรมการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทนั้น ๆ ที่จะต้องได้รับการลงโทษจำคุกแทน

๓. โทษทางปกครอง ปรับตั้งแต่ ๑ ล้านบาทจนถึงสูงสุดไม่เกิน ๕ ล้านบาท ซึ่งโทษปรับสูงสุด ๕ ล้านบาทจะเป็นกรณีของการไม่ปฏิบัติตาม PDPA ในส่วนการใช้ข้อมูล หรือเปิดเผยข้อมูล หรือส่งโอนข้อมูลไปยังต่างประเทศ ของประเภทข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อน (Sensitive Personal Data) ซึ่งโทษทางปกครองนี้จะแตกต่างหากกับการชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากโทษทางแพ่งและโทษทางอาญาด้วย

แหล่งที่มา

สรุปบทเรียนจากการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Learning)

สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล ภายใต้การดำเนินงานของสำนักพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (TDGA)

หลักสูตร : กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ
(PDPA for Government Officer)

บรรยายโดย : ดร. มนต์ศักดิ์ โช้เจริญธรรม

ผู้อำนวยการฝ่ายดาตาโซลูชัน สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

ที่ปรึกษา เลขานุการสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล